

Clear Pagkatapos ng Giyera

Errol Merquita

Clear Pagkatapos ng Giyera

Clear, ang senyas ng sundalo
kung hahakbang sa isang operasyon.
Kagaya kung paano naghihintay
ang agila upang masakote
ang tinitiktikang ulupong.

Clear, ang nakaukit sa maraming
pintuan, pader, gusali, at bahay.
Larawan ito nang pagkupas
ng itim na bandila sa tahanang pinahiran
ng kamandag ng mga terorista.

Clear, kung nalimas ang kayamanan,
sa loob ng tahanan, ang mohong nagtatakda
ng hangganan sa pagitan ng salita at salaula.
Kung paanong ito ay naglahong bula
ay mga anghel lang ang nakakakita.

Clear, kung ang pinakaiingatang bulawan
ay tinangay ng buwaya, ipinatago sa buwitre
na nag-anyong agila upang makulimbat
ng mga nabubuhay sa pagsasamantala.

Sa pagkadugmok ng *masjid* at *madrasah* ,
ang lumagpas sa mohon ang salita at nasalaula
pangalan, karapatan, katarungang
nilulunod sa kalaliman ng lawa.

Ito ang klarong nakikita ng mata
pagkatapos ng giyera.

*pagkatapos ng tatlong taon,
nakapintal pa rin sa mga bahay
sa Marawi ang salitang Clear,
AFP/PNP Cleared, XXX Clear na
ipininta sa kasagsagan ng giyera.*

Autopsiya sa Katawan ng Terorista

Binuksan ng embalsamador ang katawan
ng namatay na diumano'y terorista.

Walang armas na nakita
o anumang uri ng sandata.

Hiniwa ang utak ngunit walang salita
ng terorismo o radikalismong ang natagpuan.

Hiniwa ang puso ngunit
walang kalungkutang ipinapakita.

Bagkus ngiti sa labing nang-uuyam
ang nakatambad sa hubad nitong katawan.

Natuklasan niyang wala sa laman
ang tagpuan ng kanilang propaganda.

Balisang lumabas ang embalsamador
mula sa kuwarto ng mga patay.

Hahanapin niya ang kanilang tagpuan
sa kalye, paaralan, o kung saan sila nagsasanay.

Dumura siya habang pinagmamasdan
ang mga natutulog na *miskin*,

At nagpakawala ng matatalim na tingin
sa mga babaeng nakasuot ng *niqab* na itim.

Mapanganib dahil wala sa laman
ang tagpuan ng kanilang ipinaglalan.

Ngunit ang hindi niya nakikita,
napakarami nang bangkay

ang dumaan sa kanyang mga kamay.

miskin – tawag sa mga Muslim na napakahirap ng buhay at walang-wala.
niqab – isang kasuotan ng babae kung saan mata lang ang nakikita.

Niqabi

Hindi kagaya ng karamihan, naikukubli niya ang takot, galak, hiya, at pagnanasa nang hindi nauungkat ng mga mapanuring mata. Nalalaman niya ang galaw sa pagitan ng mapagkunwari at mapagkumbaba kahit hindi nagsasalita. At dahil hindi nasisilat ang hugis ng katawan, ang kurba ng labi, at ang kulay ng balat, malaya siyang nakakalakad sa makipot na daan na batayan ng pandaigdigang ganda.

Madalas ang paratang baka may kubling sandata. Ngunit ang armas niya lamang ay ang kaalamang hindi mo alam ang kasaysayan ng kanyang buhok, ang kuwento ng kanyang mukha, o ang pakay ng kanyang mga ngiti, kung saan nag-uugat ang iyong mga haka-haka at pangamba.

At kung ang pinakamatinih na kawal at mamamaril ay *niqabi*, iya'y dahil katulad mo, may kakayahan siyang maging eksperto. Kung nang-iispiya, naniniktik, mersenaryo, o gerilya, tawagin mong *ninja* hindi naka *niqab*, dahil hindi sila magkatulad. Kung nagkukunwari, nang-aaliw, iginuguhit sa mukha o ipinipinta, tawagin mong maskara hindi naka *niqab*, dahil hindi sila magkatumbas.

Kung susukatin mo ang babaeng naka *niqab*, balikan ang kasaysayan tulad ng nagawa ng krus at espada sa ating isla dahil kung titimbangin mo ang nagawang dahas hindi sila magkatumbas.

Niqabi ang tawag sa babaeng nakasuot ng Niqab. Isang kasuotang mata lang ang nakikita na kadalasang nilalarawan ng mga hindi Muslim bilang Ninja o Maskara.

**Paano Sinasanay
ang mga Namamatay**

Burahin ang anumang kasaysayang
nababanggit tungkol sa kanilang angkan.
Palitan ito ng mga kuwentong-bayan.
Ibalandra sa mga silid-aklatan
tiyaking siselyohan sa loob ng pambatasan.

Tiyaking pag-aaralan ng susunod
na henerasyon nang sa gayun lalawak
ang pag-aalinlangan sa pagkakakilanlan.
Kung nabubuwal ang kapit ng pinanggagalingang-ugat,
ibig sabihin madali na lang hukayin
ang lupa ng kanilang paglilibingan.

Hiramín ang kanilang lupa,
gamit ang kampanyang para din naman ito sa banwa.
Batid mong madaling nakakalimot ang panahon,
at ang lupang hiram ay tutubusin na rin
ng mga kamay ng kaunlaran.

Matutong maghintay dahil hindi magtatagal
ipapangalan sa inyo ang isang lungsod o kalsada.
Ngunit asahang di magtatagal,
may sisigaw ng kawalang katarungan.

Sakyan ang anumang panawagan
at maglunsad ng tatlong uri ng giyera.
Una, ang giyera sa ekonomiya
pangalawa sa pananampalataya,
pangatlo sa paniniwala.

Tiyaking sila ay mawawalan
sa unang giyera nang sa gayun
sila ay yuyuko sa anumang pangako
ng kaunlaran, sapat na dahilan
upang maangkin ang hiram na lupa.

Tiyaking sila ay magkakawatak-watak
sa pangalawang giyera upang sila na rin
ang magpapangkat-pangkat
at kalabanin ang bawat isa.

Tiyaking sila ay matatalo
sa pangatlong giyera upang sa utak pa lang,
mahina na ang kanilang paninindigan.

Planuhin ang isang uri ng pagkubkob,
o serye ng pagpapasabog, sapat na taktika
upang pulbusin ang mga natitirang lumalaban.
Ganyan, ganyan sinasanay ang mga namamatay.

Batik-batik na Mapa

Sabi ng isang mandirigma, ang mapa
ng Marawi ay wangis ng isang lumang karit.

Manipis ang hawakan, akala mo mapuputol
ngunit kumakapit, bagaman hindi matalim
ang kanyang pisngi, sumusugat ito nang mahapdi,
sapat upang kumitil sa sinumang hahamak sa kanya.

Ang sabi ng isang Sultan ay isa itong kumpol
ng dugo, nagsimula ang tilamsik sa kanluran,
paisa-isa hanggang sa lumapot ito.
Kumalat sa hilaga at tumatagas pailalim
sa timog, ngunit hindi niya mawari
kung ang dugo ba ay natutuyo
o mistulang bukal na laging sariwa.

Ang alam ng sundalo sa mapa ng Marawi
ay tulad ng isang malaking kanyon ng apoy,
lunduyan ng mga alipato mula kung saan-saang
ningas at liyab, at dahil hindi naapula,
nagtitipon silang lahat, sumasabog ang lagablab,
nag-iiwan ng hindi nahihilom na sugat.

Ang paniniwala ng mga *babay*
ay isa itong napunit na talulot ng orkidya,
nasa pag-aaruga kung nanaising mamulaklak,
kasabay na rin ng paghihintay ang pangamba
kung ito ba ay uusbong o malalanta,

Ngunit tinatanong ng mga Ina
kung hanggang kailan aasa,
dahil ngayon sukol na ang kanilang *bangsa*
at ang mga lantang talulot ay nagpupunla
ng lason sa kanilang mga anak.

babay – kababaihan.

bangsa – angkan.